

ምዕራፍ ሰባት

ጠንካራ የሥራ ባህሰ

የምዕራፉ ዓላማዎች፡ ይህንን ምዕራፍ ተምረህ/ ተምረሽ ስታጠናቅቁ/ ስታጠናቅቅ፤

- ማንኛውም የሥራ መስክ መናቅ እንደሌለበት ትንተናዎች/ ትንተናዎች/ ትንተናዎች፡፡
- የሥራንና የጊዜን ክብርነት ትረዳሰህ/ ትረዳሰሽ፡፡
- የሙያ ሥነ ምግባር ለምርታማነትና ለዕድገት መሠረት መሆኑን ትረዳሰህ/ ትረዳሰሽ፡፡

7.1 የሥራ ባህሰን ማዳበር

7.1.1 አንድ የሥራ መስክ ከሌላው የማያንስ መሆኑን ማመን

- አንድ ሥራ ከሌላው የማያንስ መሆኑን በምሳሌ አስረዱ፡፡
- "ማንኛውንም ሥራ ሁሉ እኩል ማክበር አለብን" ሲባል ምንን ለመግለፅ ነው?

የእንጨት ጥበብ፤

አምሳሌና አስማማው በቤንሻንጉል ጉምዝ ክልላዊ መንግሥት በአሰላ ከተማ የሚኖሩ የሰባተኛ ክፍል ተማሪዎች ናቸው፡፡ እነዚህ ዓይነት ስራዎች ሠፈራቸው ቅርብ ለቅርብ ስለሆነ እየተገናኙትም ሀርታቸውን በጋራ ያጠናሉ፡፡ ተስማምተው የዕረፍት ጊዜያቸውን በመወሰን ይጫወታሉ፤ ስለ ወደፊት ፍላጎታቸውም ይወያያሉ፡፡ አምሳሌ ወደ ፊት የዕድል ጥበብ ባለሙያ አስማማው ደግሞ የዕፀዎች ምርምር ባለሙያ የመሆን ምኞት አላቸው፡፡

አስማማው ሁልጊዜ ወደአምሳሌ ቤት ለጥናት በሔደ ቁጥር ልዩ ደስታን ከሚሰጡት ትዕይንቶች አንዱ የአምሳሌ አባትና እናት በከፍተኛ ጥንቃቄና ጥበብ በጋራ የሚሠሯቸው የእንጨት ውጤቶች ነበሩ፡፡ የአምሳሌ አባት እንጨቶችን እያለለለሉ ሲያቀርቡ እናቱ ደግሞ በመፈልፈያ እየታዘቡ በመቦርቦር የታሰቡትን ዕቃዎች ቅርፅ ቁልጭ አድርገው ያወጡ ነበር፡፡

አስማማው በዕረፍት ጊዜው ስለሚኖረው እናትና አባት የእጅ ጥበብ በጣም በመደነቅ ቅርፅ መሸጫ ስቀና በሳጠራ ዳስ ውስጥ የተደረደሩትን ዕቃዎች እየተዘዋወረ ይጎበኝ ነበር፡፡ በጉብኝቱ ወቅት ዓይኑን ከሚሰጡት የባህል ዕቃዎች መካከል የሙዚቃ መሳሪያዎች ማለትም ክራር፣ ማሲንቆ፣ በገና የመሳሰሉት ሲሆኑ ከታሪካዊ ቅርሳቅርሶች ደግሞ የጎንደር ፋሲለደስ ቤተመንግሥት፣ የአክሱም ሐውልትና ሌሎችም ይገኙበታል፡፡

አስማማው በሕብረተሰብ ሳይንስ ትምህርቱ ውስጥ ስለ እነዚህ የሀገር ቅርሶች ታሪክ በማስታወስ ወደፊት ይህን ጥበብ ለመማር ፍላጎት አደረገበት፡፡ በዚህም የአምሳሌን አባት ስለዚህ ጥበብ እንዲያስተምሩት በጠየቃቸው መሠረት እሱን ብቻ ሳይሆን አምሳሌንና ሌሎች ዓይነት ጥበብ ለማሰፈን ፈቃደኛ ሆኑ፡፡ አስማማው የእንጨት ሥራ ዝቅተኛ ሙያ ነው ብሎ ሳይንቅ ለሥልጠና ራሱን በማዘጋጀቱ የአምሳሌ አባት ጠንካራ መንፈሱን አደነቁለት፡፡

አስማማውና ዓይነት ሥልጠናውን በማጠናቀቅ ከአምሳሌ ቤተሰብ ጋር ይህን የእንጨት ጥበብ አንድነት በአካባቢው ለማስፋፋት ዕቅድ አውጥተው ከፍተኛ እንቅስቃሴ አደረጉ፡፡ ከቀላል ሥራ የተነሱት እነአስማማው ከዓመታት በኋላ የአካባቢውን ኗሪ በዘመናዊ የእንጨት ጥበብ ማሰፈን ጀመሩ፡፡ የእንጨት ጥበብ አንድነት ትሪም በጋምቤላ አካባቢ ለመስፋፋት ቻለ፡፡

መልመጃ 1

በምንባቡ መሠረት ለተከታዮቹ ጥያቄዎች መልስ ሰጡ፤

1. አስማማው ወደ እንጨት ሥራ ጥበብ እንዴት ሲገባ ቻለ?
2. የአምሳሌ አባት አስማማውን ያመሰገኑት በምን ምክንያት ነው?
3. በታሪኩ ውስጥ አንድ ሥራ በሰጠው ሆነ በወንድ ሲሠራ መቻሉን የሚያስገነዝበው ዓረፍተ ነገር የትኛው ነው? በደብተራችሁ ጽፋችሁ ስመምህራችሁ እንብቡላቸው፡፡

አንድ የሥራ መስክ ከሌላው የማያንስ መሆኑን ማመን ስንል የማንኛውም ሥራ ዓላማና ግብ ራስን ከማስቻል አልፎ የሀገርን ልማት የማ ፋጠን ድርሻ ያለው መሆኑን ለማስገንዘብ ነው። አንድ ሰው የአንድ የሥራ ዘርፍ ዝንባሌ እያለው በአጋጣሚም ይሁን በሥልጠና ባገኘው ችሎታ ምክንያት ወደ ሌላ ሥራ ሊሠማራ ይችላል።

በዚህ ሁኔታ ሁሉም ሠራተኞች በትክክል ሥራ ችውን አክብረው ከሠሩ ራሳቸውን ከመጥቀም ባሻገር ሀገርንና ወገንን በእኩል የሚጠቅም ተግባር አከናወኑ ማለት ነው።

ስለዚህ እያንዳንዱ ዜጋ ሥራን ትንሽ ወይም ትልቅ ነው ብሎ ልዩነት ሳያደርግ ሥራን በማክ በርና ጊዜን በአግባቡ በመጠቀም ሀገርና ወገን የሚ ጠብቁበትን የልማት አስተዋግ ማበርከት አለ በት።

መልመጃ 2

የሚከተሉትን ጥያቄዎች አንብቡና አጫጭር መልስ ሰጡ፤

1. የሥራ ትንሽ/ትልቅ የሰውም የሚባለው ስምን ይመስላችኋል?
2. ሁሉም የሥራ ዓይነት ለሀገር ልማት ድርሻ ያለው መሆኑ በምን በምን ይገለጻል?
3. ካየሥራ ትንሽ/ትልቅ የሰውም ሲባል የሥራ ልዩነት የሰው ማለት አይደለም ካ ይህን ሀሳብ በክፍል ውስጥ አንስታችሁ በቡድን ተወያዩ በት።

ምዕል 7.1 የተራቀቀ መሬትን ደን የማልበስ ተግባር

- ከሥዕሉ ምን ተገነዘባችሁ?
- ከዚህ በፊት በችግኝ ተከላ ተሳትፋችሁ ከሆነ ሒደቱን ለክፍል ጓደኞቻችሁ ንገሯቸው።
- ዛፍ በመትከል ስለሚገኙ ዋና ዋና ጥቅሞች አስረዱ።

ዳገታማ ቀበሌ፤

ዳገታማ ቀበሌ በመተከል ዞን በቻግኒ ከተማ አዋሳኝ የሚገኝ ለምለምና ተራራማ የገጠር መንደር ነበር። ቀበሌው በደን ሽፋን ከሚታወቁት የዞኑ ለም አካባቢዎች አንዱ ስለነበር ነዋሪው የዝናብ እጥረት አጋጥሞት አያውቅም። ይህ ልምላሜ ግን እንዳለ ሊቀጥል አልቻለም። ብዙዎቹ የአካባቢው ኗሪዎች የመንደራቸውን ለም ነት እንዳለ ለማቆየት ጥረት ቢያደርጉም ለአካባቢው ደህንነት በማይጨነቁ ጥቂት ግለሰቦች በየ ጊዜው ዛፎች በመቆረጣቸው ደኑ ከጊዜ ወደ ጊዜ እየተመናመነ፤ የነበረው ልምላሜ እየቀነሰ ለም አፈሩም በውሃ እየታጠበ ሄደ።

ከሰላሳ ዓመት በፊት የዳገታማን ቀበሌ የመሬት ለምነትና ጥቅጥቅ ያለ ደን የሚያውቅ ሰው ዛሬ ተመልሶ አካባቢውን ቢመለከት እሳተ ገሞራ ያነደደው እስኪመስለው ድረስ ደኑ ተመናምኖና የአካባቢው ውበት ተገፎ ማየቱ እጅግ ሊያሳ ዝነው ይችላል። ይህ ሁኔታ በዚህ እንዳይቀጥል ለማድረግ አስቸኳይ እርምጃ መውሰድ አስፈላጊ መሆኑን ነዋሪው ለመንግሥት አሳሰበ። በዚህም መሠረት ዳገታማ ቀበሌን እንደገና በደን ለመሸ ፈን ምቹ በሆኑ አካባቢዎች የችግኝ ማፍያ ጣቢ ያዎች እንዲቋቋሙ ተደረገ።

የቀበሌው ሕዝብ ራሱን በቡድን በማደራጀት የሚሠራበትን የጊዜ ሠሌዳ በማውጣትና ራሱን ለእቅዱ ተግባራዊነት በማዘጋጀት ከመንግሥት ጋር ተቀናጅቶ በባለሙያ የታገዘ የችግኝ ተከላ ኻርግራም አካሄደ። የዳገታማን ልምላሜ እን ደገና ለመመለስ ሕዝቡ በፍላጎትና በቁርጠ ኝነት ተንቀሳቀሱ። የዝናብ ጊዜው ሳያልፍ የተ ራራው አናትና ግርጌ በዛፍ ችግኞች ተሸፈኑ።

ችግኞቹ በሚገባ ሥር እስኪይዙ ድረስም በፈ ረቃ በመጠበቅና በመንከባከብ ሁሉም በተሰጠው የጊዜ ሠንጠረዥ የሚጠበቅበትን ድርሻ ተወጣ። ዘንድሮ ማንም በመንደሩ የሚያልፍ ሰው የዳገ ታማ ቀበሌን ልምላሜ በርቀት ሊመለከት ይች ላል። አሁን በተራራው አናትና ግርጌ የበቀሉት ሀገር በቀል ዛፎችና ቁጥቋጦዎች፤ በተራራው ሥር የሚፈለው የምንጭ ውሃና በረባዳው መስክ የበቀሉት እፀዋት ለሰውም ሆነ ለእንስሳት ምቹ መሆን ጀምረዋል።

መልመጃ 3

በምንባቡ መሠረት የሚከተሉትን ጥያቄዎችን መልሱ::

1. ከሳይ ከቀረበው ታሪክ የጊዜ፣ የሥራና የልማት ግንኙነት በምን ሁኔታ ተገለጸ? በቡድን እየሆናችሁ ተወያዩ::
2. የዳገታማ ቀበሌ ነዋሪዎች አሳሳቢ ችግር እንዴት ተፈታ?
3. አካባቢን በስምንት ጠብቆ ለማቆየት ሲደረጉ የሚገባቸውን ጥንቃቄዎች ከጊዜ ጋር በማያያዝ ግለጹ::

የጊዜ፣ የሥራና የልማት ግንኙነት በዕቅድና በዓላማ ሲመራ አጥጋቢ ውጤት ያስገኛል:: ጊዜ የሰው ልጆች በተፈጥሮ የታደሉትና ገንዘብ የማይከፍሉበት ሃብት ሲሆን ያለ አድልዎ ለሁሉም ሰዎች በዕኩል የሚያገለግልና የማያቋርጥ የዕድሜ ፍላጎት ነው::

ማንም ሰው ያለማንም ክልካይ ከሚያዝባቸው ነፃ ሀብቶች መካከል አንዱ ጊዜ ሲሆን ሁሉም በፈለገው ሁኔታ ሊጠቀሙበት የሚችል በእጅ ያለ ሀብት ነው:: ሰው እንደ አካባቢውና እንደ ወቅቶች ሁኔታ ጊዜን በመከፋፈል ለሥራ፣ ለዕረፍትና ለመኝታ በሚል ይጠቀምበታል::

"የአንድ ሀገር ዕድገት የሚወሰነው ሕዝቡ ለጊዜ በሚሰጠው ግምትና አጠቃቀም ነው" የሚል የአዋቂዎች አባባል አለ:: ይህ በአርግጥም ሁሉንም ሊያስማማ የሚችል ሃሳብ ነው:: የጊዜን ክብርነት የተረዳ ሕብረተሰብ በጊዜ ተጠቅሞ ራሱን ለመለወጥና ሀገሩን ለማልማት በቂ አቅም ይኖረዋል::

መልመጃ 4

የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ::

1. አንድ ተማሪ የጊዜ ዕቅድ ማውጣት ስለሰጠ የሚባለው ስምንድን ነው?
2. የጊዜና የሀገር ልማት ግንኙነት እንዴት ይገለጻል?
3. አንድ ዜጋ ጊዜን በአግባቡ ካልተጠቀመ የሀገርን ልማት የሚጎዳው እንዴት ነው?

7.1.2 የግልና የጋራ ሥራዎችን በሁሉም ሥፍራ በወቅቱና በጥራት ማከናወን

ሥዕል 7.2 ሥራን በጋራ መሥራት ወጤታማ ይደርጋል

- በሥዕሉ ላይ የሚታዩት ሰዎች ምን እየሰሩ ነው?
- የግል የሥራ ጥረት በጋራ ውጤት ላይ ምን አስተዋፅኦ አለው?

ሥራና ጊዜ፤

ወ/ሮ አንበሴ የዕድገት በሕብረት የመጀመሪያ ደረጃ ትምህርት ቤት ርዕሰ መምህርት ሲሆኑ በአስተዳደር ሥራቸውና በጊዜ አጠቃቀማቸው አንቱ የተባሉ ናቸው:: በግልና በቡድን ሥራ የሚያምኑት ርዕሰ መምህርቷ ከሌሎች መምህራንና ሠራተኞች ጋር በመሆን በትምህርት ቤቱ ለውጥ ለማምጣት ጠንክረው በመሥራት ላይ ናቸው:: ለጊዜ አጠቃቀም ከፍተኛ ትኩረት ስለሚሰጡ አንድን ሥራ ከተመደበለት ዕቅድና ጊዜ ቀድሞ መጨረስ የትምህርት ቤቱ ባህልና መታወቂያ ከሆነ ቆይቷል::

በጊዜ ሠሌዳው መሠረት ትምህርት ቤቱ የአንድን መንፈቀ ዓመት የትምህርት በዓል የማክበሪያ ጊዜው ስለደረሰ ሁሉም በልዩ ልዩ የሥራ ቡድኖች ተመድበው መንቀሳቀስ ጀምረዋል:: የስፖርት፣ የድራማ፣ የሥነ ፅሑፍ፣ የሠርቶ ማሳያ፣ የልጃገረዶች፣ የሙዚቃ ክብብ፣ የሽልማት ወ.ዘ.ተ ሁሉም የሥራ ቡድኖች ዕለቱን ለማድመቅ ዝግጅቶች እያደረጉ ናቸው::

በዕለቱ ከአጎራባች ትምህርት ቤቶች፣ ከአካባቢው ታዋቂ ግለሰቦች፣ ከወጣትና ከሌሎች ማህበራት

እንግዶች እንደሚገኙ ይጠበቃል። ወ/ሮ አንበሴ በጋራ የተደረሰባቸውን ውጤቶችና ቀሪ ሥራዎችን ለመገምገም ስብሰባ በጠሩበት ወቅት ያረጋገጡት የሚከተለውን ነበር።

ይህም በግል የተሰጠን ኃላፊነት መወጣት ማለት ለጋራ ሥራ በጊዜ መከናወን መሠረት መሆኑን ነው። በአሁኑ ወቅት የዕድገት በሕብረት ትምህርት ቤት መምህራንና ተማሪዎች በወጣው የጊዜ ሠሌዳ ተጠቅመው ዝግጅቱን በመልካም ሁኔታ ለማክበር በመጨረሻው ምዕራፍ ላይ ይገኛሉ።

መልመጃ 5

የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ።

- 1. የግል ሥራ በጋራ ሥራ ላይ ያለው ተፅዕኖ ምንድን ነው?
- 2. የግልንም ሆነ የጋራ ሥራን በወቅትና በጥራት ማከናወን ምን ጥቅም ይሰጣል?
- 3. ተማሪዎች በጋራ ሲሠሩ የሚችሏቸው ሥራዎች ምን ምን ናቸው? ሁለት ምሳሌ ስጡ።

የግልና የጋራ ሥራዎችን በሁሉም ሥፍራ በወቅቱና በጥራት ማከናወን ማለት ኃላፊነትን መወጣት ማለት ነው። የማንኛውም ሥራ ውጤቱ የሚለካው በሥራ ጥራቱ ብቻ ሳይሆን በተያዘ ለት ጊዜ ውስጥ መጠናቀቁ ጭምር ነው።

በሥራ ሂደት ውስጥ የግል ሥራ በጋራ/በቡድን/ ሥራ ውጤት ላይ ከፍተኛ ድርሻ ያለው ሲሆን የግልንም ሆነ የጋራ ሥራን በወቅቱና በጥራት መሥራት ለሀገር ልማት ከፍተኛ አስተዋጽኦ አለው።

ሥራ በግልም ሆነ በጋራ በወቅቱና በጥራት ሲሠራ የባለሙያውም ሆነ የመላው ሕዝብ ሕይወት ይሻሻላል። ጊዜን በአግባቡ በመጠቀም ሥራን በወቅትና በጥራት የማከናወን ሌላው ጠቀሜታ ለሀገር ልማትና ለኢኮኖሚ እድገት የሚጫወተው ሚና ነው። ሥራ የሁሉንም ንቁ ተሳትፎ የሚጠይቅ ማሕበራዊ እንቅስቃሴ ስለሆነ የግልና የጋራ ሥራዎችን በሁሉም የሥራ ቦታ በወቅቱ ማከናወን ጥራት ላለው ውጤት ያበቃል።

ሥራን በመጠንም ሆነ በጥራት የማከናወን ውጤት የሚመዘነው ያንን ምርት ለማምረት

በፈጀው ጊዜና በተገኘው የምርት መጠን ነው። አንድን ሥራ ከታቀደለት ባነሰ ጊዜ ማከናወን ማለት ራስን ለሌላ ተጨማሪ ሥራ ማዘጋጀት ማለት ስለሆነ ውጤታማነትን ማሳደግ ነው። ቀደም ብሎ እንደተገለፀው በግልም ሆነ በጋራ የምንሠራው ሥራ ውጤታማ ነው ለማለት በወቅትና በጥራት የተገኘ ምርት ሊኖር ይገባል።

ይህ ተግባራዊ እንዲሆን እያንዳንዱ ሠራተኛ ለሥራው ተገቢውን ትኩረት መስጠት ይኖርበታል። ይህም ለሀገር ልማትና እድገት መሠረት ይሆናል።

መልመጃ 6

የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ።

- 1. አንድ ሥራ ውጤታማ ነው የሚባለው በምን በምን ምክንያት ነው?
- 2. የሥራ ውጤታማነት መመዘኛው ባነሰ ጊዜ ጥራት ያለው ምርት ማከናወን ነው የተባለው ስምን ይመስላችኋል?

7.2 ሳይሠሩ መኖር

7.2.1 ሳይሠሩ መኖር የኢኮኖሚ፣ የልማትና የዕድገት ፀር ነው

- ከነውርም ነውር የልማት ጠላት፤ ሁልጊዜም ፀያፍ ነው ሳይሠሩ መብላት።
- ሳይሠሩ መብላት ፀያፍ የተባለው በምን ምክንያት ነው? ምክንያቶቹን ግለጹ?
- በግጥሙ መሠረት የልማት ጠላት የተባለው ምንድን ነው?

ሰነፏ ልጅ፤

ዳዲ ሥራ አትወድም። ሳትሠራ መኖር የምትፈልግ ሰነፍ ልጅ ናት። በቤት ውስጥም ሆነ በትምህርት ቤት ይህ የስንፍና ባህሪዎ እያደር እየባሰባት በመምጣቱ ቤተሰቧንና ትምህርት ቤቷን በጣም አሳስቧቸዋል። የማይሠራ ሰው በማህበረሰቡ ዘንድ የተወገዘና የሌሎች ጥገኛ በመሆን ለሀገሩ ልማትና ዕድገት ፀር ሆኖ ስለሚቆጠር ከዚህ አደገኛ ባህሪ እንድትወጣ በተለይ አባቷ ከፍተኛ ጥረት አደረጉ።

ዳዲ ሥራ ባለመውደዷ የተነሳ የአደገኛ ሱስና የጎጂ ልማድ ስለባ እንዳትሆንም መፍትሔ

ያሏቸውን ነገሮች ሁሉ ማሰላሰል ጀመሩ። በዚህም መሠረት ከቅርብ ጊዜ ወዲህ በግቢአቸው ውስጥ በጀመሩት የዶሮ ዕርባታ ሥራ ውስጥ ዳዲን ቀስ በቀስ ለመሰብሰብ ያደረጉት ጥረት ስመረላቸው።

አንድ ቅዳሜ ጠዋት ዳዲን ጠርተው ዶሮዎቹ የጣሉትን እንቁላሎች እንድትሰበስብና እንድትቆጥር ኃላፊነት ሰጧት። እሷም ጥቂት በማቅማማት የተባለችውን አደረገች። በሁለተኛው ቀን ያዘዟትን ሥራ በተሻለ ስሜት ፈጸመች። ዳዲን ትናንትናና ዛሬ የሠራችው ሥራ መልካም ስሜትን እንደፈጠረላት አስተዋለች።

በሦስተኛው ቀን አስታዋሽ ሳያስፈልጋት በቀጥታ የዶሮዎቹን እንቁላሎች ከሰበሰቡ በኋላ የማደራጀት ክፍላቸውን አጸዳች። ከዚያም አባቷን ጠርታ የጥናትና የመዝናኛ ጊዜ በመመደብ ኘሮማራም እንዲያወጡላት ጠየቀችቸው። በሥራ ኘሮማራሟ ውስጥ በተለይ ለዶሮዎች ምግብና ውሃ መስጠትን፣ እንቁላሎቻቸውን ድመት እንዳይበላባቸው መሰብሰብን፣ እናት ዶሮዎችን ማስታቀፍንና አዳዲስ ጫጩቶችን አስፈልፍሎ መንከባከብን እንደመዝናኛም ቆጠረችው። እንዲሁም እንቁላሎችን ለነጋዴዎች ቆጥራ ማስረክብንና ሂሳቡን አስልቶ ለአባቷ ማሳወቅን እንደአንድ የእለት ሥራዋ በመውሰድ ማከናወን ጀመረች።

እናትና አባቷ በልጃቸው ለውጥ ከፍተኛ ደስታ ተሰማቸው። ዳዲ ሥራ ምን ያህል የመንፈስ ነፃነትንና በራስ የመተማመን ስሜትን እንደሚፈጥር በተጨማሪም እያረጋገጠች መጣች። ቀስ በቀስ ከሥራጠል ባህሪዋ ራሷን በማውጣት ጎበዝ ተማሪና ታታሪ ሠራተኛ ለመሆን ቻለች። በአጭር ጊዜ ውስጥ ባመጣቸው የባህሪ ለውጥ ቤተሰቧ ብቻ ሳይሆን የክፍል ጓደኞቿና መምህራኖቿም ጭምር እጅግ ተደነቁ።

መልመጃ 7

በምንባቡ መሠረት የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ፡፡

- ?** 1. ዳዲ በራስ የመተማመንን ስሜት ሰማዳ በር የቻለችው እንዴት ነበር?
- 2. ዳዲ ከሥራ ጠል ባህሪዋ እንድትሳቀቅ የረዷትን ሁኔታዎች ዘርዘረ።

3. ሳይሠሩ መኖር የልማትና የዕድገት ፀር ነው የሚሰውን የመወያዩ ሃሳብ ይዛቹሁ እንድትሰሙዎ በመጋበዝ ውይይት አድርጉ።

ሳይሠሩ መኖር የኢኮኖሚ፣ የልማትና የዕድገት ፀር መሆኑን ለማጉላት ብዙ ሰዎች "የማይሠራ አይብላ" የሚል ጠንካራ አባባል ሲሰነዝሩ ይሰማል። ይህ ዕውነትና ትክክለኛ አባባል ነው። መሥራት የሚችል አቅም እያለው የማይሠራ ሰው መብላት የለበትም። ሥራ መንፈስ ጠንካራ የመሆንና በተሻለ ሕይወት የመኖር ዋስትናን የሚሰጥ ከመሆኑም በላይ የሰው ልጅ አዕምሮም ሆነ አካል ሊዳብር የሚችለው እጆች ለሥራ ሲዘረጉ ብቻ ነው። ሰው በሠራ ቁጥር የራሱንም ሆነ የሌሎችን ሕይወት ለመለወጥ አቅም ያገኛል። ሳይሠሩ መኖር የሚጎዳው ራስን ብቻ ሳይሆን ቤተሰብን፣ ሕዝብንና ሀገርን ጭምር ነው።

ሳይሰሩ መብላትን በመጸየፍ ሁሉም ዜጎች ኑሮ አቸውን በሥራ ለመለወጥ ጠንክረው ቢሠሩ የሕዝቡ ኑሮ ወደተሻለ ደረጃ ይሸጋገራል። ይህ ሂደት ጠንካራ የሥራ ባህል አስተማማኝ መሠረት እንዲኖረው ያደርጋል። ሕዝብ በሥራ አደገ ማለት ደግሞ የሀገር ዕድገትና ልማት ባስተማማኝ ሁኔታ ተረጋገጠ ማለት ነው።

መልመጃ 8

የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ፡፡

- ?** 1. የግለሰቦች ጠንክሮ መሥራት ከሕዝብና ከሀገር ልማት ጋር የሚያያዝባቸውን ሁኔታዎች አብራሩ።
- 2. ከመምህራችሁ ጋር ተነጋግራችሁ ሳይሠሩ መኖርን ስለመጸየፍ በትምህርት ቤታችሁ እንድትመድረክ በማዘጋጀት መምህራንና ተማሪዎችን በጋራ አወያዩ።

7.2.2 በኢ.ፌ.ዴ.ሪ ሕገ መንግሥት የተደነገጉ የኢኮኖሚ መብቶች፡

- በሕገ መንግሥቱ ውስጥ የኢኮኖሚ መብቶችን ማስቀመጥ ለምን አስፈለገ?

ታታሪዋ እርብቶ አደር፤

ወ/ሮ ሐዋ አብደላ ከአፋር ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት በጠንካራ ሠራተኝነታቸው ለሜዳሊያ ሽልማት ከበቁት አርብቶ አደሮች አንዷ ናት። ከዛሬ ሦስት ዓመት በፊት በእንስሳት ዕርባታ ላይ ብቻ ተሰማርታ የቆየችው ይህች አርብቶ አደር ስለ ግብርና ትምህርት በልማት ጣቢያ ሠራተኞች አማካኝነት በቂ ግንዛቤ ካገኘች በኋላ ከከብት ዕርባታ በተጨማሪ አንድ ሄክታር መሬት ተቀብላ በማልማት ከፍተኛ ምርት አስመዘገበች በተሰጣት መሬት ላይ የተለያዩ አትክልቶችንና የፍራፍሬ ምርቶችን እንዲሁም ለከብቶቿ የሚሆን መኖ አመረተች። በዚህም ጥሩ የገቢ ምንጭ ፈጠረች።

ከዚህ ሥራዋ ጎን ለጎን ወደ ንግድ ዓለም ለመግባት ባቀደችው መሠረት ለዚህ አገልግሎት የሚውል ባለ ሁለት ክፍል ቤት በአሳይታ ከተማ በማስገንባት ላይ ናት።

ምንጭ፡-አዲስ ዘመን የካቲት 8/2000 ዓ.ም

መልመጃ 9

በምንባቡ መሠረት የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ፡፡

- 1. ወ/ሮ ሐዋ አሁን ሳለችበት የተሻለ ሕይወት ያበቃት ምንድን ነው?
- 2. እንደ ወ/ሮ ሐዋ ያሉትን ጠንካራ ሠራተኞች ለሽልማት ማብቃት ምን ጥቅም አለው?

በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ሕገመንግሥት የተደነገጉት የኢኮኖሚ ነክ መብቶች ዋና ትኩረት የሕዝቡን መሠረታዊ ንቁፌቶች በእኩልነት ላይ ተመሥርቶ ማሟላትና የሀገሪቱን ዕድገትና ብልጽግና ማረጋገጥ ነው። ስለሆነም ሀገራችን የምታራምደው የልማትና የኢኮኖሚ ነክ ዓላማ ሕዝቦች በየደረጃው ተጠቃሚ የሚሆኑበትን፣ ከተመፅዋችነት የሚላቀቁ በትንና ፈጣን ኢኮኖሚያዊ ዕድገት በማረጋገጥ በሀገራችን የዳበረ የነፃ ገበያ ኢኮኖሚ የሚሰፍንበትን ሥርዓት መገንባት ነው።

ነፃ የኢኮኖሚ ሥርዓት ማለት ዜጎች በሀገራቸው የኢኮኖሚ እንቅስቃሴ ውስጥ በሚፈልጉ

ጉት የሥራ ዘርፍ የሚሠማሩበትና በሕብረተሰቡ ፍላጎትና በምርት አቅርቦት ላይ የተመሠረተ የገበያ ሥርዓት ማለት ነው። በኢ.ፌ.ዴ.ሪ ሕገመንግሥት በግልጽ እንደተቀመጠው የዜጎችን ዕድገትና መሠረታዊ ፍላጎቶች በእኩልነት ለማሟላት በሕገመንግሥቱ የተደነገጉት የኢኮኖሚ መብቶች መራጋገጥ አለባቸው።

ሕገመንግሥቱ በአንቀጽ 41 “የኢኮኖሚ፣ የማኅበራዊና የባሕሪ መብቶች” በሚለው ሥር የሚከተሉትን የኢኮኖሚ መብቶች ደንግጋል፡

- ማንኛውም ኢትዮጵያዊ በሀገሪቱ ውስጥ በማንኛውም የኢኮኖሚ እንቅስቃሴ የመሰማራትና ለመተዳደሪያው የመረጠውን ሥራ የመሥራት መብት አለው፤
- ሁሉም ኢትዮጵያዊ መተዳደሪያውን፣ ሥራውንና ሙያውን የመምረጥ መብት አለው፤ መንግሥት ለሥራ አጠችና ለችግረኞች ሥራ ለመፍጠር የሚያስችል ፖሊሲ ይከተላል፤ እንዲሁም በሚያካሂዳቸው የሥራ ዘርፎች ውስጥ የሥራ ዕድል ለመፍጠር የሥራ ችግራቸውን ያወጣል፤ ፕሮጀክቶችን ያዘጋጃል፤
- መንግሥት ዜጎች ተጠቃሚ ሥራ የማግኘት ዕድላቸው እየሰፋ እንዲሄድ ለማድረግ አስፈላጊ እርምጃዎችን ይወስዳል።

እነዚህን የኢኮኖሚ መብቶች ተግባራዊ ለማድረግ የግብርና ኢኮኖሚን ማዕከል ያደረገ የልማት እንቅስቃሴ እየተካሄደ ሲሆን በሌሎች የሥራ ዘርፎችም ከፍተኛ ርብርብ እየተደረገ ይገኛል።

ከላይ የተጠቀሱትን የኢኮኖሚ መብቶች በግልፅ በማስቀመጥ ለውጤታማነታቸው ድጋፍ ከማድረግ ባሻገር እስካሁን የገጠሩ ሰፊ አርሶ አደር፣ አርብቶ አደርና የሠራተኛው ሕይወት እንዲሻሻል ልዩ ልዩ እርምጃዎች ተወስደዋል። ገበሬዎችን፣ አርብቶ አደሮችንና ኢንቨስተሮችን ለማበረታታት ልዩ ልዩ ሽልማቶች ተበርክተዋል። እነዚህ ሽልማቶች ሌሎች ገበሬዎችን፣ አርብቶ አደሮችንና ኢንቨስተሮችን ለተመሳሳይ ውጤት እንዲበቁ በማትጋት በኩል ከፍተኛ ድርሻ ይኖራቸዋል።

መልመጃ 10

በሚከተሉት ጥያቄዎች ላይ ተወያይባቸው፡፡

- 1. በሀገራችን ፈጣን ዕድገት ሲመጣ የሚችሉው እንዴት ነው?
- 2. የሀገራችንን የኢኮኖሚ እድገት ለማረጋገጥ ከእያንዳንዱ ዜጋ ምን ይጠበቃል?

7.3 የሙያ ችሎታና ሥነምግባር

7.3.1 የሙያ ችሎታና ሥነምግባርን ማሳደግ ምርታማነትን ከማሳደግ ጋር ያሳቸው ገንኙነት

- ሙያ ምንድነው? የሙያ ሥነምግባርስ?

እንደደ የሣሙና ፋብሪካ፤

ያደኒ የምትሠራበት የእንደደ ሣሙና ፋብሪካ በናዝራት ከተማ ሰፊ ሕዝባዊ አገልግሎት ከሚሠጡ ፋብሪካዎች ቀዳሚው ነው። ያደኒ በፋብሪካው ከተቀጠረች 16 ዓመት ያሳለፈች ሲሆን ትጉህና ሥራ ወዳድ መሆኗን እንኳን ሠራተኛው ተጠቃሚው ሕብረተሰብም ያውቀዋል።

የፋብሪካው ሠራተኞች ምርታማነታቸውን ከፍተኛ ለማድረግ የፋብሪካውን ገቢ በእጥፍ ለማሳደግ በወሰኑበት ጊዜ ሃሳቡን ከደገፋት ሠራተኞች መካከል ያደኒ አንዷ ነበረች። የምርት ሽያጭ ክፍል ኃላፊ የሆነችው ያደኒ መልካም ሥነምግባርን በመላበስ በጊዜ አጠቃቀም፣ ደንበኞችን በማስተናገድ ከሁሉም ጋር ተግባብቶ በመሥራት የተመሰገነች ሠራተኛ ናት።

በእዚህ ፋብሪካ ሥራዋን የጀመረችው በቢሮ ዕዳት የነበረ ሲሆን ዕውቀቷን በማሳደግ ከአዲስ አበባ ንግድ ሥራ ኮሌጅ በንግድ ሥራ አመራር ዲፕሎማ ካገኘች ወዲህ ደረጃ በደረጃ ለዚህ የሙያ ብቃትና የኃላፊነት ቦታ በቅታለች። ድካምና መሰላቸትን የማታውቀው ያደኒ በትምህርት ያገኘችውን ሙያና ችሎታ በልምድ በማዳበር ፋብሪካው በውስጥም ሆነ በውጭ ያለው የንግድ እንቅስቃሴ በመልካም ሁኔታ ላይ እንዲገኝና ምርታማነቱ ከፍተኛ እንዲል ትልቅ ሚና ተጫውታለች።

የፋብሪካው የሙያ ማህበር ሥራ አመራር አባል ሆና እንድትሠራ በሠራተኛው ሙሉ ድምፅ ከተመረጠች በኋላም የፋብሪካው የሥራ አመራርና

ሠራተኞች የሥራ ችሎታንና የሙያ ሥነምግባርን ተላብሰው ተጠቃሚውን ሕዝብ በቅንነትና በታማኝነት እንዲያገለግሉ በማስተማር ላይ ትገኛለች።

መልመጃ 11

የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ፡፡

- 1. የእንደደ ፋብሪካ የምርት ውጤታማነት ምክንያት ምንድን ነው?
- 2. ያደኒን ሰከፍተኛ ኃላፊነት ያበቃትን የሙያ ሥነምግባር ዘርዘረ።
- 3. ሕዝብን የሚያገለግል ባለሙያ የሙያ ሥነምግባር የሚያስፈልገው ስምንድን ነው?

የሙያ ችሎታንና ሥነምግባርን ማሳደግ ምርታማነት መሠረት ነው። እንደሚታወቀው ሙያ አንድን ሥራ ለማከናወን በረጅም ጊዜ ልምድ ወይም በሥልጠና የሚገኝ ችሎታ ሲሆን የሙያ ሥነምግባር ደግሞ ሙያው ከሞያተኛው የሚፈልገው ባሕሪና ዝንባሌ ነው።

ሰዎች እንደፍላጎታቸውና ዝንባሌአቸው በተለያዩ ሙያ ላይ ይሰማራሉ። እነዚህ ባለሙያዎች እንደተሰማሩበት የሥራ መስክ ሙያው የሚጠይቃቸው ሥነምግባሮች አሉ። የሙያ ሥነምግባር ማለት እያንዳንዱ ባለሙያ ተጠቃሚውን ለማገልገል አስቀድሞ መላበስ ያለበት የአገልግሎት አሰጣጥ ባህሪ ነው። ለምሳሌ ከመምህራን የሚጠበቅ የሙያ ሥነ ምግባር አለ፤ ከሕክምና አዋቂም የሚጠበቅ የሙያ ሥነ ምግባር አለ።

ይሁን እንጂ ቅንነት፣ ታማኝነት፣ ታታሪነትና፣ ሰዓት አክባሪነት በሁሉም ባለሙያዎች ዘንድ ሊኖሩ የሚገቡ የመልካም ሥነምግባር መገለጫዎች ናቸው። ሙያና ሥነምግባር የማይነጣጠሉ የሙያ ብቃት ማረጋገጫዎች ናቸው። ሥራ ሙያና የሙያ ሥነምግባርን በማጣጣም ካልተሠራ ውጤታማ ለመሆን አይቻልም።

መልመጃ 12

የሚከተሉትን ጥያቄዎች መልሱ፡፡

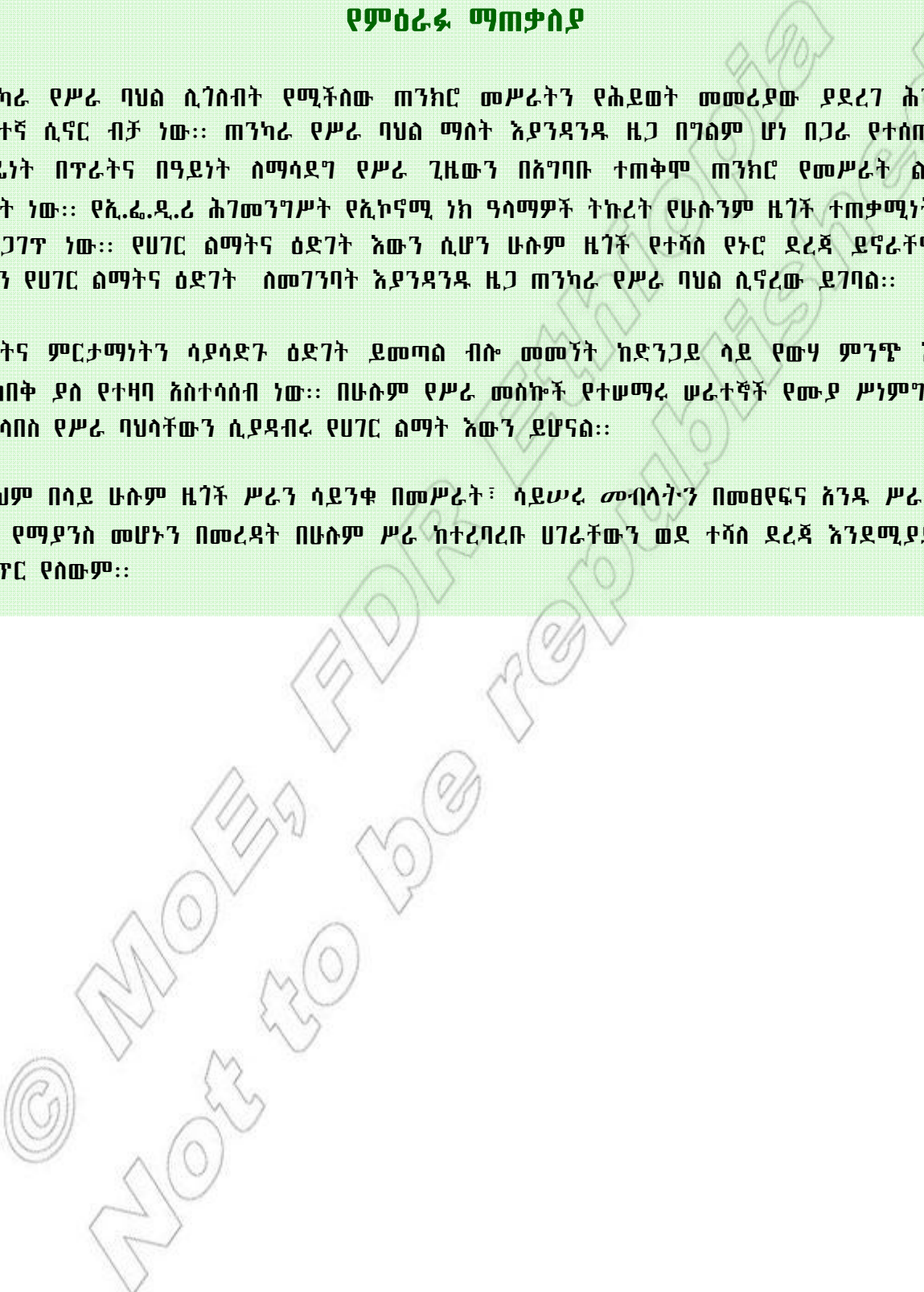
- 1. ከሁሉም ባለሙያዎች ዘንድ ሲኖሩ የሚገባቸውን የመልካም ሥነምግባር መገለጫዎች ዘርዘረ።
- 2. እንደደን ሥራ በውጤታማነት ለማከናወን የሙያ ችሎታ ብቻውን በቂ አይደለም የተባለው ስምንድን ነው?

የምዕራፍ ማጠቃለያ

ጠንካራ የሥራ ባህል ሲገለግል የሚችለው ጠንክሮ መሥራትን የሕይወት መመሪያው ያደረገ ሕዝብና ሠራተኛ ሲኖር ብቻ ነው። ጠንካራ የሥራ ባህል ማለት እያንዳንዱ ዜጋ በግልም ሆነ በጋራ የተሰጠውን ኃላፊነት በጥራትና በዓይነት ለማሳደግ የሥራ ጊዜውን በአግባቡ ተጠቅሞ ጠንክሮ የመሥራት ልምድ ማለት ነው። የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገመንግሥት የኢኮኖሚ ነክ ዓላማዎች ትኩረት የሁሉንም ዜጎች ተጠቃሚነት ማረጋገጥ ነው። የሀገር ልማትና ዕድገት እውን ሲሆን ሁሉም ዜጎች የተሻለ የኑሮ ደረጃ ይኖራቸዋል። ይህን የሀገር ልማትና ዕድገት ለመገንባት እያንዳንዱ ዜጋ ጠንካራ የሥራ ባህል ሲኖረው ይገባል።

ምርትና ምርታማነትን ሳያሳድጉ ዕድገት ይመጣል ብሎ መመኘት ከድንጋይ ላይ የውሃ ምንጭ እንደ መጠበቅ ያለ የተዛባ አስተሳሰብ ነው። በሁሉም የሥራ መስኮች የተሠማሩ ሠራተኞች የሙያ ሥነምግባርን በመሳበስ የሥራ ባህሳቸውን ሲያዳብሩ የሀገር ልማት እውን ይሆናል።

ከዚህም በላይ ሁሉም ዜጎች ሥራን ሳይንቀ በመሥራት፣ ሳይሠሩ መብላትን በመጸዋፍና አንዱ ሥራ ከሌላ ላይ የማያንስ መሆኑን በመረዳት በሁሉም ሥራ ከተረባረቡ ሀገራቸውን ወደ ተሻሻ ደረጃ እንደሚያደርሱ ጥርጥር የለውም።

የምዕራፉ ቀስፍ ቃላት

- ፀር፣** ጠላት፣ ተቀናቃኝ፣ ተቃዋሚ።
- ሰሰጣ፣** ጉዳተኛ፣ ተጠቂ።
- ማቅማማት፣** መወሳወስ።
- ሳጠራ፣** ከሸምበቅ ወይም ከቀርቅሃ ተክል የሚሠራ ወይም ሰፊ ልዩ ቀሳቀስ የሚያገለግል።

© MOE, FDR Ethiopia
Not to be republished

የምዕራፍ የክስሳ ጥያቄዎች

ቀጥሎ የቀረቡትን የክሰሳ ጥያቄዎች በደብተራችሁ ላይ ገልብጣችሁ ሥሩ።

I. የሚከተሉት ዓረፍት ነገሮች ትክክል ከሆኑ «አውነት» ስህተት ከሆኑ «ሀሰት» በማለት መልሱ።

1. አንድ የተሟላ አገልግሎት ለተጠቃሚ ለመስጠት የሙያ ችሎታ ብቻውን በቂ ነው።
2. የሀገርን ልማት የጥቂት ግለሰቦችና መሪዎች ጉዳይ ብቻ አድርጎ መውሰድ ስህተት ነው።
3. ከሙያ ሥነምግባር መገለጫዎች አንዱ ጊዜን በአግባቡ መጠቀም ነው።
4. የሙያ ሥነምግባሮች ሁሉ ተመሳሳይ ናቸው።
5. የግል የሥራ ውጤት በጋራ የልማት ሥራ ላይ የማይናቅ ተፅዕኖ አለው።

II. በ “ለ” ሥር የተዘረዘሩትን በ “ሀ” ሥር ካሉት ሥር አዘምዱ።

ሀ

ለ

1. ሳይሠሩ መኖር፤	ሀ. ሁሉንም ዜጎች በዕኩልነት ተጠቃሚ የማድረግ አቅጣጫ።
2. የሙያ ሥነምግባር፤	ለ. ጊዜን በአግባቡ ከፋፍሎ ለመጠቀም ያስችላል።
3. የሥራ ዕቅድ፤	ሐ. ፀያፍና የጥገኝነት ባህሪ ነው።
4. ሥራን አለመናቅ፤	መ. በሥራ እኩልነት ማመን።
5. የኢኮኖሚክ ነክ ዓላማዎች፤	ሠ. እያንዳንዱ ሠራተኛ ሊኖረው የሚገባ ባህሪ።
	ረ. የጋራ ሥራ።

III. ለሚከተሉት ጥያቄዎች ትክክለኛ የሆነውን መልስ ምረጡ።

1. ከሚከተሉት ዓረፍተ ነገሮች መካከል ለአንድ ባለሙያ አስፈላጊ የሆነው፤
  - ሀ. በሙያውና በሥልጣኑ ራሱን መጥቀም፤
  - ለ. በቢሮ ሥራ ላይ ብቻ መሰማራት፤
  - ሐ. የሙያን ብቃትና የሙያ ሥነምግባርን መላበስ ፤
  - መ. ሥራን መምረጥ።
2. ለሀገር ልማትና ለኢኮኖሚ እድገት እንቅፋት ከሆኑት መካከል፤
  - ሀ. ሳይሠሩ መኖር፤
  - ለ. ልመናን እንደ ገቢ ምንጭ መቁጠር፤
  - ሐ. ጊዜን በአግባቡ አለመጠቀም፤
  - መ. ሁሉም።
3. ከሚከተሉት ዓረፍተ ነገሮች ውስጥ ስለ ኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገመንግሥት የኢኮኖሚ መብቶች ትክክል ያልሆነው የቱ ነው?
  - ሀ. ዜጎች በማንኛውም የኢኮኖሚ እንቅስቃሴ መሳተፍ እንዲችሉ ሁኔታዎችን ማመቻቸት፤
  - ለ. ለሥራ አጠኝ ሥራ ለመፍጠር የሚያስችል ፖሊሲ ማውጣት፤
  - ሐ. ለሁሉም ኢትዮጵያዊ ሥራውንና ሙያውን መምረጥ የሚያስችለው መብት ማጎናጸፍ፤
  - መ. ዜጎች በመንግሥት ሥራ ላይ ብቻ እንዲያተኩሩ ማድረግ።

- 4. ጠንካራ የሥራ ባህል መገንባትን የማይመለከተው ነጥብ የቱ ነው?
  - ሀ. ሳይሠሩ በመኖር የሌሎች ጥገኛ መሆን፤
  - ለ. የሥራ ድርሻን መወጣትና በጋራ-አብሮ የመሥራትን ባህል ማዳበር፤
  - ሐ. አገልግሎት ፈላጊውን በአግባቡ ተቀብሎ የማስተናገድ ብቃት፤
  - መ. ሴቶች በግብርናም ሆነ በአርብቶ አደርነት በእኩል እንዲሳተፉ ማድረግ።
- 5. ከሚከተሉት ዓረፍተ ነገሮች መካከል ስለጠንካራ የሥራ ባህል ትክክል የሆነው የትኛው ነው?
  - ሀ. ሥራን ከታቀደው ባነሰ ጊዜ ውስጥ በጥራት ማጠናቀቅ፤
  - ለ. ሥራን ትንሽ/ትልቅ ብሎ አለመናቅ፤
  - ሐ. ልመናንና ሳይሠሩ መብላትን ማውገዝና ጠንክሮ መሥራት፤
  - መ. ሁሉም ትክክል ነው።

IV. የሚከተሉትን ባዶ ቦታዎች በትክክልና ቃል ወይም ሀረግ ሙሉ።

- 1. _____ ሁሉንም የሀገሪቱ ዜጎች የልማት ተጠቃሚ ማድረግ ነው።
- 2. እያንዳንዱ ባለሙያ ሊላበሰው የሚገባ የሥራ ባህሪ የሙያ _____ ይባላል።
- 3. በዚህ ምዕራፍ በተማራችሁት መሠረት ፀያፍ ተግባርና የማህበራዊ ችግር አንዱ ገጽታ ነው የተባለው _____ ነው።
- 4. ሀገር የምትለማው ሁሉም ዜጎች ጠንካራ _____ ባህል ሲኖራቸው ነው።
- 5. አንድ ሠራተኛ ከሌሎች በላይ ደረጃ ውጤታማ ሆኖ ሲገኝ ከመንግሥትም ሆነ ከመሥሪያ ቤቱ የሚሰጠው ማበረታቻ _____ ይባላል።

V. የሚከተሉትን ጥያቄዎች ባጭሩ መልሱ።

- 1. ጠንካራ የሥራ ባህልን እንዴት ማዳበር ይቻላል?
- 2. ጊዜን በአግባቡ አለመጠቀም በሀገር ልማት ላይ ምን ጉዳት ያደርሳል?
- 3. ልመናንና ሳይሠሩ መብላትን ለማስቀረት ምን ምን እርምጃዎች መወሰድ አለባቸው ትላላችሁ?